

BUDDHA A KRISTUS - SFÉRA BÓDHISATTVŮ

Dnes bych vám chtěl říci něco o skutečnostech, které patří zejména k mravnímu a etickému světu, pomocí kterých si můžeme v duši uvědomit poslání duchovní vědy v naší době. Všichni jsme prostoupeni velkou pravdou nauky o reinkarnaci, o opakovaných pozemských životech a musíme si ujasnit, že toto opakování našeho pozemského života má ve vývoji naší Země pozitivní smysl. Zeptáme-li se: „Proč opakujeme tento pozemský život?“, odpoví nám okultní bádání: „V jednotlivých vývojových obdobích na Zemi prožíváme při svých vtěleních pokaždé něco jiného.“ Něco jiného prožívaly naše duše v oněch inkarnacích, které následovaly bezprostředně po atlantské katastrofě, něco jiného prožívají v naší době.

Jen krátce se zmíním o tom, že v dobách, které následovaly po velké atlantské katastrofě, měly naše duše v tehdejších tělech schopnost určitého elementárního jasnozření. Toto jasnozření, které bylo v dřívějších dobách přirozené, se pozvolna vytrácelo, přičemž nejnižšího bodu bylo dosaženo v řecko-římském kulturním období, čtvrtém kulturním období poatlantské doby. Od té doby se člověk vyvíjel takovým způsobem, že svůj velký pokrok uskutečňuje zevně na fyzické úrovni a na konci nynější poatlantské doby si postupně znovu získává jasnozřivou sílu.

První poatlantské kulturní období bylo období indické, druhé praperské, třetí chaldejsko-babylonské a čtvrté období řecko-římské. Dnes žijeme v pátém poatlantském kulturním období. Po něm budou následovat šesté a sedmé kulturní období. Potom na Zemi opět nastane velká katastrofa, podobná katastrofě atlantské doby.

Na základě okultního bádání můžeme nyní pro každou z těchto epoch - pro páté, šesté a sedmé poatlantské kulturní období - podat hlavní charakteristický rys lidského vývoje. V naší páté poatlantské kulturní epoše je hlavním charakteristickým rysem lidské evoluce vývoj intelektuální, vývoj rozumu. V šesté epoše, která bude následovat po naší epoše, bude hlavním rysem lidského vývoje to, že duše lidí budou mít zcela určité pocity vůči tomu, co je morální a co nemorální. Ve zvlášť jemných odstínech budou vystupovat pocity sympatie k soucitnému, blahovlnnému jednání a antipatie vůči zlým úmyslům v míře, o níž až dosud nemáme potuchy.

Po tomto šestém období bude následovat sedmé, ve kterém bude morální život ještě hlubší. Zatímco v šestém kulturním období bude existovat zalíbení v dobrých a ušlechtilých skutcích, v sedmém kulturním období

%

bude toto zalíbení už v jejích impulsu, to znamená v přání konat to, co je morální. Dnes je ještě stále velký rozdíl mezi zalíbením v morálním jednání a v konání toho, co je morální. Můžeme tedy říci: „Naše období je kulturním obdobím inteligence, rozumu, po něm bude následovat období, které můžeme nazvat kulturním obdobím estetické záliby v dobru a estetické nelibosti ke zlu; a sedmé období bude obdobím éinného morálního života.“

Všechno budoucí, co se v dalších kulturních epochách odehraje v lidstvu, spočívá nyní v lidských duších teprve ve svých zárodcích. A můžeme říci, že všechny intelektuální vlohy, které člověk má - vlohy k sympatiím a antipatiím pro morální jednání, vlohy k mravním impulsům - mají vztah k vyšším světům. Každé mravní jednání má určitý vztah k vyšším světům. Naše intelektuální vlohy stojí v nadsmyslovém vztahu k tomu, čemu říkáme astrální úroveň. Naše sympatie a antipatie k dobru a zlu mají vztah k tomu, čemu říkáme nižší úroveň dévachanu. A sféra mravních impulsů v duši má vztah k vyšší úrovni dévachanu. Takže můžeme také říci: „V naší době zasahují do lidské duše síly astrálního světa, v šestém kulturním období to budou stále více síly nižší úrovně dévachanu a v sedmém kulturním období budou do lidstva obzvláště zasahovat síly vyšší úrovně dévachanu.“

Z toho, milí přátelé, poznáte, že je pochopitelné, že v předcházejícím čtvrtém řecko-římském kulturním období zasahovaly do lidské duše převážně síly fyzické úrovně. Proto vytvořila řecká kultura například tak obdivuhodná plastická umělecká díla, která ztvárňovala lidskou postavu na zevní fyzické úrovni tak vynikajícím způsobem. Proto ale také byli lidé v této době obzvlášť způsobilí zažít Kristovu bytost na fyzické úrovni v lidském těle. V našem pátém kulturním období, které potrvá až do čtvrtého tisíciletí, budou duše postupně uschopňovány prožívat Kristovu bytost na astrální úrovni, kde bude již od 20. století pro lidstvo tak viditelná, jako byla ve čtvrté epoše na fyzické úrovni.

Abychom nyní pochopili celý následující kulturní vývoj, do kterého naše duše směřují, bude vhodné, když se nyní budeme hlouběji zabývat zvláště naší duší v následujících inkamacích. Dnes, v našem intelektuálním období, se nachází pro všechny duše intelektualita a moralita téměř vedle sebe. Dnes může být člověk velmi chytrý a přitom nemorální, Či naopak může být velmi morální a nijak chytrý.

Ve čtvrtém kulturním období prorocky viděl jeden národ blížít se současně mravnost a intelektualitu; byl to starohebrejský národ. Proto se příslušníci starého hebrejského národa snažili zjednat umělou harmonii mezi mravností a intelektualitou, zatímco například u Řeků tehdy převažovala přirozená harmonie. Dnes můžeme z dokladů kroniky akáša poznat, jak se

vůdcové starohebrejského národa snažili tuto harmonii mezi mravností a intelektuálností nastolit. Používali k tomu symboly, které znali tak dobře, že když se na ně určitým způsobem dívali a nechávali je na sebe působit, mohla nastat určitá harmonie mezi tím, co je dobré, co je mravní a moudré. Tyto symboly nosili kněží - vůdcové starohebrejského národa na hrudi. Symbol mravnosti se nazýval Urim, symbol moudrosti Tumim.

Když chtěl hebrejský kněz shledat určité jednání současně dobré i moudré, nechal na sebe významným způsobem působit Urim a Tumim. A tak, jak na sebe oba symboly působily, mohly v něm vyvolat určitou umělou harmonii mezi mravností a úsudkem. Tak byly skutečně vykonávány magické účinky; vlivem těchto symbolů bylo zjednáváno magické spojení s duchovním světem.

Nyní máme za úkol to, co bylo tehdy vyvoláváno umělými symboly, postupně v pozdějších inkarnacích dosáhnout vlivem vnitřního vývoje duše. j

A nyní si postavíme před naši duši vývojové fáze páté, šesté a sedmé poatlantské epochy, abychom viděli, jak bude působit na naše duše intelektuální, estetické a mravní citění.

Zatímco v naší době, v pátém kulturním období, může být naše intelektuálnost zachována také tehdy, když nemáme zálibu v morálním jednání, bude to v šestém kulturním období zcela jiné. V šestém období, tedy přibližně od třetího tisíciletí, bude nemorální paralyzujícím způsobem ovlivňovat intelektuálnost. Kdo je intelektuální a při tom nemorální, bude svoji intelektuálnost zmenšovat v polosně s vývojem amorality. A toto bude vystupovat stále významněji v budoucím vývoji lidstva. Takže člověk, který je nemorální, nebude moci získat intelektuálnost, protože to bude možné jen vlivem morálního jednání. A v sedmé poatlantské kulturní epoše nebudou existovat žádní lidé, kteří budou chytří a nemorální. Nyní bude dobré, když se podíváme na síly morálnosti u jednotlivých duší v nynějších inkarnacích. Proč se vůbec může stát člověk v našem vývoji nemorální? Protože člověk ve svých postupných inkarnacích stále více sestupoval do fyzického světa a tím dostával stále více popudy jen k tomuto fyzickému smyslovému světu.

Duše je dnes tím více nemorální, oč více působí na duši popudy ze sestupné fáze. Tato skutečnost se dá přímo doložit velmi zajímavým výsledkem okultního bádání.

Víte přece, milí přátelé, že člověk, když projde branou smrti, odkládá své fyzické a éterické tělo, že krátkou dobu po smrti má něco jako zpětný pohled na svůj veškerý pozemský život. Potom následuje jakýsi stav spánku a člověk pak procitne po několika měsících nebo letech na astrální úrovni, v kámalóce. Po tomto procitnutí následuje život v kámalóce, který spočívá

v tom, že třikrát tak velkou rychlostí zpětně prožívá pozemský život. A na začátku života v kámalóce vzniká pro každého člověka velmi významná událost. Pro většinu lidí naší Evropy nebo vůbec nového kulturního období dostavuje se tato událost tak, že na začátku života v kámalóce nám duchovní individualita ukazuje všechno to, co jsme sobecky vykonali v posledním životě jako seznam všeho toho, v čem jsme hřešili. Čím více a názorněji si tuto událost představujete, tím si ji představujete správněji: Jako by se skutečně na začátku života v kámalóce taková postava chtěla představit se seznamem našeho fyzického života. To je ta důležitá skutečnost, kterou přirozeně nelze dokázat, protože se dá dokázat jen okultní zkušeností. Že většina lidí, kteří náležejí k evropskému vzdělání, v této postavě poznává Mojžiše, to je skutečnost, o které se vždy vědělo zejména v rosekruciánských bádáních, počínaje středověkem, a která byla potvrzena velmi podrobným bádáním právě v posledních letech.

Z toho můžete poznat, že člověk na začátku života v kámalóce cítí značně velkou odpovědnost vůči předkřesťanským mocnostem, za to, co jej stahovalo dolů. A vůči okultnímu životu jeví se Mojžišova individualita skutečně jako ta, která vyžaduje odpovědnost za bezpráví, které se děje v naší době.

Ty mocnosti, ty síly, které člověka zvou vzhůru do duchovního světa, dělí se na dvojí síly: takové, které jej nesou vzhůru cestou moudrosti, a takové, které jej vedou vzhůru cestou morálnosti. Nyní ty síly, které způsobují zejména intelektuální pokrok, vycházejí z důležité individuality, vám všem známé ze čtvrtého poatlantského období: Totiž impuls k moudrému vývoji duše vychází z Gautama Buddha. Je pozoruhodné, že nás okultní bádání učí, že právě ty nejdůvtipnější a nejdůležitější myšlenky, myšlené v našem kulturním období, vyšly z Gautama Buddha. Je to tím pozoruhodnější, že se na Západě ještě v nepřilíš dávné době až k Schopenhauerovi jméno Gautama Buddha takřka neznalo. Je to však pochopitelné. Neboť Gautama Buddha vystoupil v době, kdy byl královským synem krále Suddhodany, z hodnosti bódhisattvy k hodnosti buddhy. A stát se buddhou znamená, že dotyčná individualita se už neinkamuje v těle na Zemi.

Skutečně je tomu tak, že individualita, která se stala pět až šest století před naším letopočtem z bódhisattvy buddhou, se už nikdy neinkamovala ve fyzickém těle a také se už nemůže inkamovat ve fyzickém těle. Zato ale vysílá dolů z vyšších, nadmyslových světů síly a inspiruje všechny nositele kultury, které ještě neprostoupil Kristův impuls. Popisuje to krásná legenda, kterou sepsal v 8. století Jan z Damašku; byla proslavená ve středověku ve všech evropských zemích. Je to legenda o Balaamovi

a Jbsafatovi, která nám skutečně ukazuje, jak ten, kdo se stal Buddhovým nástupcem byl Balaamem poučován o křesťanských impulsech. Tato legenda, na kterou se potom zapomnělo, nám vypravuje, jak onen následovník byl zástupcem křesťanství, Balaamem, poučován a chce ukázat, že onen bódhisattva, který následoval po Gautama Buddhovi, skutečně přijal křesťanské impulsy do svého vlastního života. A tak tomu také je. Neboť druhý impuls, který působí mimo Buddhův impuls ve vývoji lidstva, je impulsem Kristovým. A tento impuls je tím, který v budoucnosti odpovídá vzestupu lidstva k mravnosti. Můžeme tudíž říci:, Jestliže je Buddhova nauka ve zvláštním smyslu morální naukou, potom je právě morální naukou; kdežto Kristův impuls není naukou, nýbrž je silou. Působí jako mravní síla, která se utváří stále více a více tak, že lidstvo skutečně prostupuje mravností.

Ve čtvrtém poatlantském období se musela tato Kristova bytost, která sestoupila z kosmických výšin, nejprve objevit ve fyzickém těle. V naší páté kulturní epoše se budou intelektuální síly zhušťovat tak, že se člověk stane schopným vidět Krista nejen ve fyzické, nýbrž v étemé podobě. Tato událost začíná už v našem 20. století. Počínaje 30.-40. lety tohoto století budou vystupovat jednotliví lidé, kteří svůj individuální život vyvinuli tak, že budou vidět étemou podobu Krista tak, jako v době Ježíše z Nazaretu viděli fyzického Krista. A stále více se budou v dalších třech tisíciletích vyskytovat lidé, kteří budou zřít tohoto étemého Krista. Až asi za tři tisíciletí našeho letopočtu dostatečný počet lidí na Zemi nebude potřebovat evangelia nebo jiné doklady, protože budou v duši spatřovat Krista.

Musíme si tedy ujasnit, že ve čtvrtém poatlantském období byli lidé schopni vidět Krista jen fyzicky; proto také přišel ve fyzickém těle. V naší době až do třetího tisíciletí budou lidé pozvolna schopni vidět étemého Krista. Proto už nikdy Kristus nepřijde ve fyzickém těle. Když přihlédneme blíže k tomu, že člověk dnes, když vstoupí do kámalóky a morálně působící postavou - Mojžíšem - je volán k odpovědnosti; jestliže se dnes stále sjojuje s Kristovým impulsem, pak pochopíme, jak bude probíhat to, co mohu vylicit jako proměnu bytosti Mojžíšovy. Co ukazuje Mojžíš, když před námi stojí s naším seznamem hříchů? Ukazuje nám, co stojí na jedné, vadné straně naší karmy. To je skutečně důležité pro duši naší doby, aby vlivem Buddhovy inspirace mohla být pochopena nauka o karmě, že ale tato skutečnost karmy je nám po smrti předkládána starozákonní postavou Mojžíšovou. Když se nyní budou duše stále více prostupovat nadsmyslovým Kristem, bude po smrti uskutečňována proměna postavy Mojžíšovy v postavu Krista-Ježíše. To však neznamená nic jiného, než že naše karma se dostává do souvislosti s Kristem. Kristus srůstá s naší vlastní karmou.

Je velice zajímavé povšimnout si, že karma ve smyslu Buddhovy nauky je

abstraktní věci. Tato karma buddhismu chová v sobě něco neosobního. V budoucnosti lidských inkamací srůstá Kristus stále více s karmou; naše karma dostává něco skutečného, něco, co je schopno života.

Naše dřívější vývojové stavy, naše minulé životy se dají dobře shrnout slovy: Ex Deo nascimur. Utváříme-li vývoj tak, že se po smrti mláto s Mojžíšem setkáváme s Kristem, s nímž naše karma potom srůstá, vyjadřuje se to od 13. století trvajících křesťansko-rosekruciánského proudu slovy: In Christo morimur.

Právě tak, jak se lze stát buddhou pouze na fyzické úrovni, tak může lidská duše získat schopnost setkat se ve smrti s Kristem jen na fyzické úrovni. Buddha je nejprve bódhisattvou, ale vystoupí k buddhovi ve fyzické inkamaci a potom již nemusí přijít na Zemi. Pochopení Krista, jak jsme si to nyní vyložili, se může získat jen na fyzické úrovni. Aby to bylo umožněno, budou si muset lidé v příštích třech tisíciletích schopnost zřít nadmyslového Krista získat ve fyzickém světě. A k tomu je zde duchovně- vědecké hnutí. Toto je jeho posláním: Zjednat podmínky, které způsobují pochopení Krista, aby se potom mohl Kristus zřít.

Nyní v době, ve které Kristus jako étemý Kristus zasahuje do lidstva, je jedno, zda jsme ve fyzickém těle nebo mezi smrtí a novým zrozením - jestliže jsme si zde získali schopnost ke zření. Předpokládejme např., že člověk se nemůže, protože zemřel dříve, dostat k tomu, aby zřel Krista v jeho nynějším étemém vtělení. Přesto by mohl, když si získal pro to porozumění, potom mezi smrtí a novým zrozením zřít Krista. Ten, komu je vzdálen spirituální život a nezíská si pochopení pro Krista, bude až do příštího života vzdálen poznání Krista, aby je pak získal v příštím životě.

Co teď bylo řečeno vám ukazuje, že spolu s postupem lidstva ve třech kulturních obdobích, v pátém, šestém a sedmém, bude Kristův impuls stále více ovládat Zemi. Jestliže bylo právě řečeno, že v šestém kulturním období bude intelektualita bržděna nemorálností, potom musíme na druhé straně také pochopit, že ten, kdo svoji intelektualitu ochromil nemorálností, musí se s veškerou silou obracet ke Kristu, aby se jeho prostřednictvím mohl pozvednout k mravnosti. To může poskytnout mravní sílu.

Co jsem vám řekl, je sice obzvlášť přesně prozkoumáno od 13. století, od doby existence rosekruciánů, ale je to také pravda, o níž mnozí okultisté věděli ve všech dobách.

Jestliže by se tvrdilo, že Kristova fyzická událost - objevení se ve fyzickém těle - by se mohla na Zemi odehrát dvakrát, tvrdilo by se potom v okultismu totéž, jako kdyby se řeklo: „Váha ukazuje lépe, když se podepře ve dvou bodech místo v bodě jednom.“ Skutečně je tříletá doba života

Krista, jenž tři roky putoval na Zemi v těle Ježíše z Nazaretu, těžištěm pozemského vývoje. A jako může váha viset pouze na jednom bodě ramene vah, tak i vývoj Země může mít jen jedno těžiště.

Něco jiného je nauka o morálním vývoji a něco jiného sám impuls k tomuto vývoji.

Ještě než nastala událost Golgoty, byl zde Buddhův následovník, pozdější bódhisattva, aby tuto událost připravil a aby o ní ve svém okruhu učil. Bódhisattva, který následoval po Buddhovi, byl např. inkamován v osobnosti Ješu ben Pandiry jedno století před narozením Ježíše z Nazaretu. Musíme tedy rozlišovat jedno století před naším letopočtem inkamaci Ješu ben Pandiry-bódhisattvy, jenž následoval po Gautama Buddhovi, a inkamaci Ježíše z Nazaretu na začátku našeho letopočtu, který byl po tři léta svého života prostoupen kosmickou bytostí, kterou nazýváme Kristem.

Onen bódhisattva, který byl vtělen v Ješu ben Pandirovi a byl také inkamován v jiných osobnostech, opět přijde, když za tři tisíce let vystoupí k buddhovství a jako buddha Maitréja prožije svoji poslední inkamaci. Ona individualita, která byla individualitou Kristovou, byla jen tři roky na Zemi v těle Ježíše z Nazaretu a nepříjde již ve fyzickém těle. Pouze se objeví v pátém kulturním věku v těle étemém, v šestém kulturním věku v těle astrálním a zase dále v sedmém kulturním věku ve velkém kosmickém, Já“, které se rovná skupinové duši lidstva. Když zemře člověk, odpadá z něho jeho fyzické, étemé a astrální tělo a z něho přechází jeho, já“ k příštím inkamacím. A právě tak tomu je i s planetou naší Země. Co je na naší Zemi fyzické, odpadá na konci zemského období. A souhrn všech lidí, lidských duší přejde do Jupitera, příštího planetárního stavu naší Země. Od stavů vývoje, kterého dosáhla, přechází k dalšímu stavu pozemského vývoje, do jupiterského bytí. A jako u jednotlivého člověka je lidské, já“ středem jeho dalšího vývoje, tak je potom pro celé lidstvo „Já“ Kristovo ponořené v jeho astrálních a étemých tělech., Já“, které kráčí dále, aby v dalším planetárním vývoji oduševňovalo jupiterské bytí.

Víme tedy, jak Kristus, který sestoupil na Zem, vycházející z fyzicky pozemské lidské bytosti, se pozvolna vyvíjí jako étemý a astrální Kristus, jako Kristovo „Já“, aby jako Kristovo „Já“ bylo duchem Země, které se potom pozvedne vzhůru se všemi lidmi k vyšším stupňům.

Na čem nyní pracujeme, když se dnes učíme duchovní vědě?

Pracujeme na tom, co tak jasně hlásaly orientální nauky, když bódhisattva, který byl královským synem Suddhodanovým se stal buddhou. Orientálními naukám bylo jasné, že následující bódhisattva, který se měl stát buddhou, měl za úkol šířit na Zemi nauky, které měly ukazovat Krista správným způsobem. Tak se stal nejbližší následující bódhisattva, který se vtělil do Ješu ben Pandiry avtěloval se v jiných inkamacích stále dál, učitelem

Kristova impulsu. A legenda to velmi dobře naznačuje ve vyprávění o Balaamovi a Josafatovi, když Balaam, křesťanský učitel Josafata, tj. bódhisattvu, vyučuje. Orientální okultní nauky nazývají tohoto bódhisattvu nositelem dobra, buddhou Maitréjou. A z okultního bádání víme, že tento buddha Maitréja bude mít takovou sílu slova, že si o něm dnešní lidé nemohou ještě udělat vůbec žádnou představu. Dnes můžeme jasněji vidět ve vyšším vývoji světa, jak buddha Maitréja bude za tři tisíce let vyučovat. Mohli bychom mnohé z jeho učení také symbolicky načrtnout. Nemáme však dnes tuto možnost, protože lidstvo ještě není zralé vyslovovat taková slova, jaká bude vyslovovat buddha Maitréja.

Gautama Buddha vyslovil velké intelektuální nauky o správném mluvení, správné nauce, správném myšlení atd. v „osmidílné stezce“. Buddha Maitréja bude mít slova, která bezprostředně svou magickou silou budou mravními impulsy lidí, kteří je uslyší. A kdyby tu byl evangelista Jan, musel by ještě jinak mluvit, než mluvil evangelista Jan o Kristu. Zde se říká: „A to Slovo se stalo tělem.“ Evangelista Jan buddhy Maitréji by musel říci: „A to tělo se stalo Slovem.“

Podivuhodným způsobem bude prostoupeno to, co bude vycházet ze rtů buddhy Maitréji, mohutnou silou Kristovou. Naše okultní bádání nám dnes ukazuje, že určitým způsobem bude buddha Maitréja i zevně prožívat život Kristův. Když v dávných dobách vystoupila velká individualita jako učitel lidstva, projevil se to již v raném mládí ve zvláštních vlohách, v psychice dotyčného dítěte. Vedle toho ovšem následuje zpravidla jiný vývoj, který pokračuje tak, že pozorujeme úplnou změnu v dotyčné osobnosti v určitém věku. Jeho „já“ je vyňato z jeho tělesných schrán a do jeho těla vstoupí jiné „já“. Největším příkladem tohoto druhu je právě sám Ježíš Kristus, do nějž ve 30. roce vstoupila individualita Kristova.

Ve všech vtěleních bódhisattvy, který se stane buddhou Maitréjou, se ukázalo, že právě v tomto vztahu bude žít ve smyslu Kristově. U všech vtělení bódhisattvy se ještě neví, že když vyrůstá dítě, i když vyrůstá mladík, že se stane bódhisattvou. Pokaždé, když se stane bódhisattva buddhou, ukáže se, že se ve 30 - 31 letech zmocnila jeho těla jiná osobnost. Tento bódhisattva se nebude už v mládí projevat jako bódhisattva. Avšak v 30. až 31. roce se projeví zcela jinými vlastnostmi, protože se jeho těla zmocní zcela jiná osobnost. Individuality, které se takto zmocní osobnosti druhého člověka, jsou individualitami, které žily v dávných dobách a neobjeví se jako dítě - individuality jako Mojžíš, Abraham, Ezechiel. Tak je tomu také v našem století s bódhisattvou, který se později, za tři tisíce let, stane buddhou Maitréjou. Bylo by pouhým okultním diletantismem, kdyby

se tvrdilo, že tento Maitréja se dá poznat jako takový již v mladších letech. Mezi 30. a 33. rokem se teprve projeví vlivem své vlastní síly, aniž by jiní museli na něho poukazovat. Nejlépe by se dalo poznat, že nebylo vystiženo to správné, kdyby se o nějakém člověku mladším než 30 let řeklo, že se v něm projevuje bódhisattva. Právě na tom by se poznalo to nesprávné. Takové tvrzení se přesto stále znovu vyskytovalo. Stačí si jen vzpomenout na to, že v 17. století vystoupila individualita, která o sobě tvrdila, že je inkamací Mesiáše, Krista. Je to Sabbatai Zewi¹, jenž se vydával za Krista a ke kterému putovalo velké množství lidí z celé Evropy, ze Španělska, Itálie, Francie, až ze Smyrny.

Je zajisté správné, že v naší době existuje velký odpor k tomu, aby byli poznáni géniové lidstva. Ale je také nespravedlivé, že zde existuje velká pohodlnost, která směřuje k tomu, že jsme ochotni, vlivem pouhé autority, ukázat tu či onu individualitu jako velikou a nechat ji uplatňovat se. Je důležité, že duchovní věda je dnes zastupována tak, že se co možná nejméně opírá o pouhou víru v autoritu.

Mnoho věcí, které jsem dnes řekl, dá se kontrolovat jen prostředky okultního bádání. Ale vybízím vás, milí přátelé, abyste mi v těchto případech nevěřili, nýbrž abyste je prověřili na všem, co znáte ze života dějin, vůbec na všem, co můžete poznat; a jsem naprosto klidný v tom, že čím důkladněji budete prověřovat, tím přesněji je shledáte potvrzené. V době intelektuality se nedovoluji vaší víry v autoritu, nýbrž vašeho intelektuálního zkoumání. A bódhisattva 20. století se také nebude odvolávat na nějaké zvěstovatele, kteří jej prohlásí za buddhu Maitréju, nýbrž na síly jeho vlastního slova, a bude jako člověk stát ve světě sám.

O čem se zde dnes mluvilo, může se snad shrnout do následujících slov: Na vývoj lidstva působí dva proudy: Jeden je proudem moudrosti neboli proudem Buddhovým, nejvyšší naukou o moudrosti, dobrotě srdce a pozemského míru. Aby tato Buddhova nauka mohla účinně vstoupit do všech srdcí, k tomu je nevyhnutelný Kristův impuls.

Druhý proud je proudem Kristovým, který povede lidstvo z intelektuality přes estetické citění k mravnosti. A největším učitelem Kristova impulsu bude nepřetržitě následovník onoho bódhisattvy, který se stále znovu vtěluje a který se za tři tisíce let stane buddhou Maitréjou. Neboť je pravdivé, co říkají orientální doklady: Přesně po pěti tisících letech, kdy Gautama Buddha obdržel své osvětlení pod stromem bódhi, se buddha Maitréja naposled vtělí na Zemi.

Řada bódhisattvů a buddhů nemá co činit s kosmickým bytím Krista. V těle Ješu ben Pandiry nebyl nikdy inkamován Kristus, nýbrž bódhisattva. Kristus žil jen jednou, a sice po tři roky, vtělen do fyzického těla; bódhisattva se objevuje

---

¹ Sabbatai Zewi, 1626-1676. Vystoupil roku 1666 jako Mesiáš, avšak pak přestoupil k islámu. Viz: J. Kastein, Sabbatai Zewi, Mesiáš z Ismiru, 1930.

stále znovu v každém století až k jeho bytí jako buddha Maitréja.

Tak vidíme, jak má dnes duchovní věda za úkol sjednotit všechna náboženství. Jednu formu náboženství můžeme shrnout do buddhismu, jinou formu náboženství do křesťanství. A čím více pokračujeme v budoucím vývoji lidstva, tím více se budou náboženství sjednocovat, jako se Buddha a Kristus sjednotí v našem srdci.

Tím jsme získali výhled do duchovního vývoje lidstva a seznámili jsme se s nutností duchovní-vědeckého oživení, které má být přípravou k pochopení toho, co se vyvíjí v probíhající kultuře, abychom získali náhled do toho, co se děje ve vývoji lidstva.

Rudolf Steiner